

УДК 373.015.3-056.264

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.339897>

Любов Костик, кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9699-8607>

Наталія Кучумова, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5398-7150>

ВПЛИВ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ НА НАВЧАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДИТИНИ

У статті розглянуто роль корекційно-розвивальної роботи у підготовці дітей до школи. Проаналізовано вплив мовленнєвих порушень на навчальну діяльність й соціалізацію дітей та описано методики і технології корекційної роботи, які допомагають дитині адаптуватися до нових умов навчання. Корекційно-розвивальна робота є необхідною умовою успішної підготовки дітей з мовленнєвими порушеннями до школи, яка спрямована на формування правильної звуковимови, розвиток словникового запасу та граматичної будови мовлення. Ефективність корекційних заходів залежить від індивідуального підходу, використання спеціальних методик та співпраці між педагогами, логопедами і батьками. Завдяки корекційно-розвивальній роботі діти отримують можливість успішно адаптуватися до навчального середовища та долати мовленнєві труднощі. Заняття, що поєднують ігрові, інтерактивні та логопедичні вправи, сприяють швидкому засвоєнню мовленнєвих навичок. Завдяки ігровим вправам діти краще засвоюють граматичні конструкції та збагачують свій словниковий запас. Гра-драматизація також допомагає подолати мовленнєві бар'єри та страх перед публічним виступом. Використання цього підходу в корекційно-розвивальній роботі сприяє активному залученню дітей у процес навчання й розвитку їх мовлення, комунікативних здібностей та емоційної виразності. Крім того, діти вчаться взаємодіяти з однолітками та розвивають навички колективної діяльності. Використання дидактичних ігор у логопедичній практиці допомагає дітям засвоювати складні мовленнєві конструкції, сприяють розвитку фонематичного слуху та артикуляційних навичок. Такий комплексний підхід до мовленнєвого розвитку є запорукою ефективної підготовки дитини до школи.

Ключові слова: соціалізація; адаптація; мовленнєві бар'єри; технології корекційної роботи; логопедичні вправи; спеціалізовані техніки; мовленнєва терапія.

Лит. 15.

Liubov Kostyk, Ph.D. (Philology), Associate Professor,
Associate Professor of the Pedagogy and Psychology of
Preschool and Special Education Department,
Chernivtsi Yuriy Fedkovich National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9699-8607>

Nataliia Kuchumova, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Pedagogy and Social Work Department,
Chernivtsi Yuriy Fedkovich National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5398-7150>

THE IMPACT OF SPEECH DISORDERS ON THE EDUCATIONAL ACTIVITY AND SOCIALIZATION OF THE CHILD

The article deals with the role of correction and developmental work in the preparation of children for school. The impact of speech disorders on the educational activity and socialization of children is analyzed, and the methods and technologies of corrective work are described that help the child adapt to new learning conditions. Correctional and development work is a prerequisite for successful preparation of children with speech violations for school, which is aimed at forming the right sound, the development of vocabulary and grammatical structure of speech. The effectiveness of corrective measures depends on the individual approach, the use of special techniques and cooperation between teachers, speech therapists and parents. Thanks to correctional and development work, children are able to successfully adapt to the learning environment and overcome speech difficulties. Classes that combine game, interactive and speech therapy, contribute to the faster learning of speech skills. Thanks to play exercises, children learn grammatical structures better and enrich their vocabulary. Game-dramatization also helps to overcome speech barriers and the fear of public speaking. The use of this approach in correction and developmental work contributes to the active involvement of children in the process of teaching and developing their speech, communicative abilities and emotional expressiveness. In addition, children learn to interact with peers and develop collective skills. The use of didactic games in speech therapy helps children learn complex speech structures, contributing to the development of phonemic hearing

and articulation skills. Such a comprehensive approach to speech development is the key to effective preparation of the child for school.

Keywords: socialization; adaptation; speech barriers; correction technologies; speech therapy; specialized techniques; speech therapy.

Постановка проблеми. Порухи мовлення у дітей є однією з найбільш поширених проблем у дитячому розвитку, що впливає на їх комунікативні та когнітивні здібності. Основними видами мовленнєвих порушень є дислалія, дизартрія, алалія, заїкання та ринолалія. Вони можуть мати різну ступінь вираженості та впливати на різні аспекти мовлення. Причинами виникнення таких порушень є як органічні, так і функціональні фактори.

Порухи мовлення у дітей є поширеною проблемою, яка впливає на їхній загальний розвиток. До органічних причин належать ураження центральної нервової системи, родові травми та генетичні особливості. Функціональні фактори включають соціальне середовище, недостатню мовленнєву стимуляцію та психологічні чинники. Важливу роль у діагностиці та корекції мовленнєвих порушень відіграють логопеди та психологи.

Діти з недостатнім розвитком мовлення мають труднощі в сприйнятті та відтворенні навчального матеріалу, що знижує їхню успішність. Недостатня розвиненість фонематичного слуху та граматичної будови мовлення призводить до проблем із читанням і письмом. Вони часто відчують труднощі у побудові зв'язних висловлювань, що впливає на їхню здатність висловлювати думки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі мовленнєвої підготовки дітей до школи досліджували такі науковці, як: А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Калмикова, Т. Бондаренко, О. Кононко, Т. Піроженко, О. Ласточкіна та ін. Вони акцентували увагу на розвитку мовленнєвого мислення, зв'язного мовлення та лексико-граматичних навичок, які є базовими для успішної шкільної адаптації. Інклюзивна мовленнєва підготовка розкривалася у дослідженнях Ю. Рібцун, яка наголошувала на необхідності адаптації освітніх програм для дітей з особливими освітніми потребами, важливості індивідуального підходу, врахування особливостей кожної дитини та взаємодії педагогів із батьками.

Дослідження науковців свідчать про значний інтерес до цієї проблеми у світі сучасних викликів, з якими стикаються педагоги, і потребує комплексного підходу для покращення результатів мовленнєвого розвитку дітей.

Як зазначає Л. Азарова, мовленнєві порушення значно впливають на навчальну діяльність дитини, ускладнюючи процес засвоєння знань. Важливим є своєчасне виявлення таких порушень та їх корекція, адже без цього можливі труднощі у подальшому навчанні. Для подолання цих проблем застосовуються логопедичні вправи та спеціальні методики

розвитку мовлення [1].

Діти з порушеннями мовлення часто мають проблеми із запам'ятовуванням нових слів і розумінням граматичних правил, що ускладнює процес навчання та знижує рівень мотивації до здобуття знань. Відсутність чіткої артикуляції впливає на сприйняття інформації під час уроків, що створює додаткові труднощі. Такі діти потребують індивідуального підходу та спеціальних корекційних занять для подолання мовленнєвих бар'єрів. Як зауважує М. Антоненко, мовленнєві труднощі можуть стати бар'єром у формуванні навичок письма та читання. Важливим є використання інтерактивних методів, які сприяють активізації мовленнєвої діяльності. Своєчасна корекція мовленнєвих порушень сприяє ефективному засвоєнню навчального матеріалу [2].

Метою статті є проаналізувати вплив мовленнєвих порушень на навчальну діяльність й соціалізацію дітей та описати методики і технології корекційної роботи, які допомагають дитині адаптуватися до нових умов навчання.

Виклад основного матеріалу. У своєму дослідженні О. Білан зазначає, що мовленнєві порушення негативно впливають на соціалізацію дитини в освітньому середовищі. Діти з недостатньо розвиненим мовленням мають труднощі в комунікації з однолітками та педагогами, що може призводити до соціальної ізоляції та емоційної нестабільності. Неможливість чітко висловити свої думки викликає у дитини почуття невпевненості та страх спілкування. У таких випадках важливо створювати умови для розвитку мовлення через ігрові форми навчання. Підтримка з боку педагогів та батьків допомагає дитині подолати мовленнєві труднощі та адаптуватися до соціального середовища. Таким чином, мовленнєві порушення можуть стати значною перешкодою для повноцінного соціального розвитку дитини [3].

Як зауважує А. Богуш, недостатній рівень розвитку мовлення впливає на формування пізнавальних процесів у дітей молодшого шкільного віку. Відсутність достатнього словникового запасу та граматичних навичок ускладнює процес мислення, аналізу та узагальнення, що може призводити до затримки в розвитку когнітивних функцій та зниження рівня навчальної активності. Діти з мовленнєвими порушеннями часто демонструють низьку концентрацію уваги та швидко втомлюваність під час виконання навчальних завдань. Для подолання цих труднощів важливо застосовувати корекційно-

розвивальні методики, спрямовані на формування мовленнєвих навичок. Особливу увагу варто приділяти розвитку слухового сприйняття та зв'язного мовлення. Таким чином, мовленнєві порушення впливають не лише на комунікативні навички, а й на загальний інтелектуальний розвиток дитини.

Використання інтерактивних ігор, рольових діалогів та комунікативних тренінгів допомагає покращити мовленнєві навички. Підтримка педагогів і психологів сприяє розвитку впевненості в собі та подоланню мовленнєвих бар'єрів. Як розглядає Н. Гавриш, мовленнєві труднощі можуть бути причиною низької адаптації дитини до шкільного середовища. Відсутність навичок комунікації ускладнює взаємодію з однокласниками та вчителями, що може викликати почуття тривоги. Такі діти часто уникають активної участі в групових завданнях та іграх, що обмежує їхній соціальний розвиток. Важливим є створення сприятливого психологічного клімату, який сприяє розкриттю мовленнєвого потенціалу дитини. Робота з подолання мовленнєвих труднощів має бути комплексною та системною [4].

У своєму дослідженні Л. Калмикова зазначає, що труднощі мовлення можуть впливати на розвиток когнітивних процесів, що ускладнює навчальну діяльність. Дитина з мовленнєвими порушеннями може мати труднощі із запам'ятовуванням, аналізом інформації та розвитком абстрактного мислення. Через це у шкільному віці вона може відчувати відставання у навчанні та втрачати мотивацію до пізнання нового. Окрім того, мовленнєві порушення часто пов'язані з труднощами у написанні та читанні текстів, що ускладнює навчальний процес. Важливо створювати для таких дітей спеціальні умови навчання, що враховують їхні індивідуальні особливості. Комплексні корекційні програми можуть допомогти знизити негативний вплив мовленнєвих порушень на когнітивний розвиток. Таким чином, своєчасне втручання сприяє покращенню навчальної діяльності дитини [11].

І. Мартиненко зазначає, що діти з системними порушеннями мовлення мають труднощі у формуванні комунікативних навичок, що негативно позначається на їхній соціалізації. Вони можуть відчувати невпевненість під час спілкування з однолітками та уникали комунікації. Це може призводити до виникнення тривожності, замкнутості та навіть агресивної поведінки. Такі діти часто стикаються з нерозумінням з боку однолітків, що посилює їхні труднощі у соціальній адаптації. Важливим завданням є створення сприятливого середовища, де дитина почуватиметься впевнено та зможе розвивати свої мовленнєві навички. Використання ігор, групових занять та психологічної підтримки сприяє покращенню соціальної взаємодії. Таким чином, розвиток мовлення напряду впливає на успішну інтеграцію дитини у суспільство [15].

Порушення мовлення, вважає І. Мартиненко можуть призводити до труднощів у формуванні навичок письма та читання. У дітей спостерігається низька здатність до фонематичного аналізу, що ускладнює сприйняття текстової інформації. Це впливає на швидкість та якість засвоєння навчального матеріалу, що може стати причиною неуспішності. Дитина може відчувати труднощі у побудові зв'язного висловлювання, що заважає їй відповідати на уроках. У зв'язку з цим у дітей може знижуватися інтерес до навчання та виникати страх перед комунікацією. Педагоги повинні використовувати індивідуальні методики навчання, спрямовані на подолання цих труднощів [15].

Таким чином, мовленнєві порушення мають значний вплив на навчальну діяльність та соціальну адаптацію дитини. Недостатній розвиток мовлення впливає на процес засвоєння навчального матеріалу, що може призводити до низької успішності та зниження мотивації до навчання. Корекційно-розвивальна робота сприяє формуванню навичок спілкування, розвитку уяви та творчого мислення.

Як зазначає А. Богуш, розвиток образного мовлення дітей є важливим компонентом їхньої готовності до школи. Діти, які володіють багатим словниковим запасом та вміють правильно будувати висловлювання, легше адаптуються до навчального процесу. Комплексний підхід до розвитку мовлення сприяє успішній підготовці дітей до школи [4].

Важливим аспектом є формування у дошкільників навичок аналізу, узагальнення та логічного мислення. Педагогічні методики повинні враховувати індивідуальні особливості кожної дитини. Використання спеціальних програм сприяє підвищенню рівня готовності до шкільного навчання. Як розглядає Т. Бондаренко, підготовка дітей до школи є важливим педагогічним завданням, що потребує системного підходу. Корекційно-розвивальна робота дозволяє компенсувати наявні труднощі у навчанні та комунікації. Одним із ключових напрямів такої роботи є розвиток мовленнєвих і когнітивних здібностей дітей. Таким чином, комплексні корекційні заходи допомагають дітям легше адаптуватися до шкільного середовища [5].

Завдяки ігровим вправам діти краще засвоюють граматичні конструкції та збагачують свій словниковий запас. Гра-драматизація також допомагає подолати мовленнєві бар'єри та страх перед публічним виступом. Використання цього підходу в корекційно-розвивальній роботі сприяє активному залученню дітей у процес навчання. У своєму дослідженні Т. Боровик наголошує на важливості гри-драматизації у процесі підготовки дітей до школи. Цей метод сприяє розвитку мовлення, комунікативних здібностей та емоційної виразності. Крім того, діти вчатьсь взаємодіяти з однолітками та розвивають навички колективної діяльності. Отже, гра-

драматизація є ефективним засобом підготовки дітей до навчання у школі [6].

Одним із ключових аспектів є розвиток мовленнєвих навичок, які впливають на загальну комунікативну компетентність дитини. Використання спеціальних вправ дозволяє покращити артикуляцію, фонематичний слух та граматичну правильність мовлення. Педагоги мають створювати сприятливі умови для навчання, враховуючи потреби кожної дитини.

Як зазначає О. Гаяш, корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку є складним, але необхідним процесом. Успішність навчання таких дітей залежить від правильно підібраних методик та індивідуального підходу. Інтеграція корекційних методик у загальноосвітній процес сприяє підвищенню ефективності навчання. Комплексна підтримка допомагає дітям з особливостями розвитку краще підготуватися до школи [7].

Одним із ключових напрямків корекційно-розвивальної роботи є навчання дітей правильного використання мовленнєвих конструкцій. Важливим є формування навичок зв'язного мовлення через використання мовленнєвих ігор та інтерактивних завдань. На думку Т. Гужанової, методика формування мовленнєвої компетенції дошкільників є важливою складовою підготовки до школи. Розвиток мовлення безпосередньо впливає на успішність засвоєння навчального матеріалу. Використання методики компетентнісного підходу дозволяє значно покращити рівень мовленнєвого розвитку дітей. Діти, які мають добре розвинені мовленнєві навички, легше адаптуються до шкільного середовища [8].

Важливим є поєднання ігор із вправами на розвиток граматичних умінь. Як аргументують В. Іванова та В. Малишевська, дидактичні ігри є ефективним засобом корекційно-розвивальної роботи. Вони сприяють розвитку мовлення, уваги, пам'яті та мислення дітей. Використання дидактичних ігор у логопедичній практиці допомагає дітям засвоювати складні мовленнєві конструкції. Крім того, вони сприяють розвитку фонематичного слуху та артикуляційних навичок. Такий підхід дозволяє комплексно розвивати мовлення дитини та сприяє її підготовці до школи. Таким чином, дидактичні ігри є необхідним елементом корекційної роботи [9].

Корекційна робота з розвитку фонематичних процесів у дітей, вважає В. Ільяна, є важливим аспектом підготовки до школи. Діти з порушеннями мовлення часто мають труднощі у розрізненні звуків, що впливає на їхнє письмо і читання. Формування фонематичних навичок сприяє розвитку грамотності та загальної мовленнєвої культури. Важливим методом корекції є використання вправ на розвиток слухової уваги та звукового аналізу

слів. Крім того, ефективними є інтегровані методики, які поєднують мовленнєві та когнітивні завдання. Діти, які отримують своєчасну корекційну підтримку, краще адаптуються до навчання у школі. Отже, розвиток фонематичних процесів є необхідною умовою шкільної успішності [10].

Використання інтерактивних методів, таких як створення власних оповідань і театралізовані ігри, допомагає дітям краще засвоювати мовні конструкції. Крім того, мовленнєва активність розвиває у дітей логіку та критичне мислення. Мовленнєво-творча діяльність, як зазначає О. Ковшар, є ефективним засобом розвитку особистості дошкільника. Вона сприяє формуванню креативного мислення, комунікативних навичок та впевненості у спілкуванні. Педагоги повинні застосовувати індивідуальний підхід до кожної дитини, враховуючи її мовленнєві здібності. Стимулювання мовленнєвої творчості сприяє загальному розвитку дошкільників та їхній готовності до школи. Таким чином, мовленнєво-творча діяльність є важливим елементом підготовки до навчання [12].

Особливу увагу необхідно приділяти розвитку мовленнєвих, когнітивних і соціальних навичок. Використання інтегрованого підходу сприяє гармонійному розвитку особистості та підвищує рівень готовності до школи. Корекційна робота має базуватися на індивідуальних потребах дітей, забезпечуючи всебічну підтримку у навчальному процесі. Як зауважує О. Косенчук, формування компетентностей дитини є важливим завданням корекційно-розвивальної роботи. Одним із ключових аспектів є наступність дошкільної та початкової освіти, що забезпечує плавний перехід від гри до навчальної діяльності. Методи навчання повинні бути цікавими, інтерактивними та спрямованими на активне залучення дитини у навчальну діяльність. Отже, компетентнісний підхід є ефективним засобом підготовки дітей до школи [13].

Значну роль відіграють ігрові методики, які сприяють розвитку мовлення, пам'яті та мислення. Педагоги мають враховувати особливості кожної дитини, підбираючи відповідні форми роботи. Використання розвивальних ігор, творчих завдань та групових занять допомагає дітям легше адаптуватися до шкільного процесу. У своєму дослідженні С. Лавренко наголошує на важливості наступності дошкільної та початкової освіти у сучасних умовах. Ефективна корекційно-розвивальна робота допомагає дітям плавно переходити до нового формату навчання, зменшуючи стрес та адаптаційні труднощі. Важливо забезпечити розвиток комунікативних умінь, адже вміння висловлювати свої думки впливає на успішність навчання. Наступність освіти є важливою умовою успішної підготовки до школи [14].

Корекційно-розвивальна робота повинна сприяти розвитку у дітей позитивного ставлення до нав-

чання, бажання пізнавати нове. Використання інтерактивних методів дозволяє зацікавити дитину, розвинути її творчі здібності та вміння самостійно мислити. Особливу увагу варто приділяти розвитку мовленнєвої активності, адже комунікація є важливим елементом шкільного життя. Психологічна готовність дитини до школи є ключовим фактором успішної адаптації до навчального процесу. Вона включає емоційну, соціальну та мотиваційну складові, які формуються ще у дошкільному віці. Робота з дітьми має бути спрямована на формування впевненості у своїх силах та вміння співпрацювати з іншими. Формування психологічної готовності є важливим напрямком корекційно-розвивальної роботи.

Висновки. Таким чином, розвиток мовлення є необхідною складовою підготовки дітей до школи. Особливу увагу необхідно приділяти дітям із порушеннями мовлення, які потребують спеціальної підтримки. Корекційно-розвивальна робота спрямована на формування правильної звуковимови, розвиток словникового запасу та граматичної будови мовлення. Ефективність корекційних заходів залежить від індивідуального підходу, використання спеціальних методик та співпраці між педагогами, логопедами і батьками. Завдяки корекційно-розвивальній роботі діти отримують можливість успішно адаптуватися до навчального середовища та долати мовленнєві труднощі. Заняття, що поєднують ігрові, інтерактивні та логопедичні вправи, сприяють швидшому засвоєнню мовленнєвих навичок. Важливим є співпраця педагогів, логопедів та батьків у процесі корекції мовленнєвих труднощів. Системна та комплексна підтримка допомагає дітям розвинути необхідні мовленнєві навички та є запорукою ефективної підготовки дитини до школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азарова Л.Є., Франчук Н.Л. Організація ігрової діяльності дошкільників як соціально-педагогічна проблема. *Збірка наукових праць "Vzdelávanie a spoločnosť (Освіта та суспільство)"*. Прешовського університету в Прешові, 2016. С. 9–16.
2. Антоненко М. Проблема наступності між дошкільною і початковою освітою та вихованням у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського. *Початкова школа*. 2011. № 9. С. 3–7.
3. Білан О., Возна Л., Максименко О., Овчаренко Л., Руханська Л., Самсін В. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля". Тернопіль: Мандрівець, 2017. 264 с.
4. Богущ А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і методика навчання дітей рідної мови. Київ: Слово, 2007. 308 с.
5. Бондаренко Т.М. Підготовка дітей до школи як педагогічна проблема в теорії і практиці вітчизняної педагогіки (друга половина XX століття): автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01 "Корекційна педагогіка". Луганськ, 2008. 20 с.

6. Боровик Т. Розвиток мовлення дітей засобами гри-драматизації. Джерела. 2016. № 2. 8 с.

7. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: *Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, соціальних педагогів, батьків*. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗПППО, 2016. 120 с.

8. Гужанова Т.С. Місце "Методики формування мовленнєвої компетенції дошкільників" у підготовці майбутніх вихователів. *Актуальні проблеми та перспективи дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі: зб. наук.-метод. праць*. Житомир: ФОП Левковець, 2019. С. 10–12.

9. Іванова В.П., Малишевська В.О. Дидактичні ігри в логопедичній роботі. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: *матеріали VI Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції, (14 квітня 2017 р., м. Суми)* Сумський державний педагогічний ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми: ФОП Цьома С.П., 2017. С. 67–71.

10. Ільяна В.М. Особливості організації корекційної роботи вчителя-логопеда з розвитку фонематичних процесів у дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. *Особлива дитина: навчання і виховання*, № 2 (74), 2015. С. 45–52.

11. Калмикова Л.О. Перспективність і наступність в навчанні мови й розвитку мовлення дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: психолінгвістичний і лінгвістичний виміри: навч.-метод. посіб. Київ: Видавничий Дім "Слово", 2017. 448 с.

12. Ковшар О. Організація мовленнєвотворчої діяльності як засіб розвитку особистості дошкільника. *Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць*. Кривий Ріг, 2011. Вип. 33. С. 493–497.

13. Косенчук О.Г. Формування компетентностей дитини: наступність дошкільної та початкової освіти. Вісник НАПН України. 2021. № 3(2). С. 1–6.

14. Лавренко С.О. Наступність дошкільної та початкової освіти у вимірах сьогодення: здобутки та перспективи. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 16. Т. 2. С. 23–26.

15. Мартиненко І.В. Проблема комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку з системними мовленнєвими порушеннями. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2014. С. 342–348.

REFERENCES

1. Azarova, L.Ie. & Franchuk, N.L. (2016). Orhanizatsiia ihrovoi diialnosti doshkilnykiv yak sotsialno-pedahohichna problema [Organization of preschoolers' game activity as a social and pedagogical problem]. *Collection of scientific works "Vzdelávanie a spoločnosť (Education and society)"*. Prashov University in Preshov, S. 9–16. [in Ukrainian].
2. Antonets, M. (2011). Problema nastupnosti mizh doshkilnoi i pochatkovoio osvitoiu ta vykhovanniam u pedahohichnii spadshchyni V. O. Sukhomlinskoho [The problem of continuity between preschool and primary education and education in V.O. Sukhomlinsky's pedagogical heritage]. *Elementary school*. No. 9. pp. 3–7. [in Ukrainian].
3. Bilan, O., Vozna, L., Maksymenko, O., Ovcharenko, L., Rukhanska, L. & Samsin, V. (2017). Prohrama rozvytku dytyny doshkilnoho viku "Ukrainske doshkillia" [Preschool Child Development Program "Ukrainian Preschool"]. Ternopil, 264 p. [in Ukrainian].

4. Bohush, A.M. & Havrysh, N.V. (2007). Doshkilna linhvodydaktyka [Preschool linguistics]. *Theory and methodology of teaching children of the mother tongue*. Kyiv, 308 p. [in Ukrainian].
5. Bondarenko, T.M. (2008). Pidhotovka ditei do shkoly yak pedahohichna problema v teorii i praktytsi vitchyznianoї pedahohiky (druha polovyna XX stolittia) [Preparing children for school as a pedagogical problem in the theory and practice of domestic pedagogy (second half of the twentieth century)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Luhansk, 20 p. [in Ukrainian].
6. Borovyk, T. (2016). Rozvytok movlennia ditei zasobamy hry-dramatyzatsii [Development of children's speech by means of play-dramatization]. *Dzherela*, No. 2., 8 p. [in Ukrainian].
7. Haiash, O.V. (2016). Korektsiino-rozvyvalna robota z ditmy z osoblyvostyamy psykhofizychnoho rozvytku: Naukovo-metodychni posibnyk dlia vchyteliv inkliuzyvnoho navchannia, asystentiv uchyteliv, sotsialnykh pedahohiv, batkiv [Correctional and development work with children with peculiarities of psychophysical development: scientific and methodological guide for teachers of inclusive learning, assistants of teachers, social educators, parents]. Uzhhorod, 120 p. [in Ukrainian].
8. Huzhanova, T.S. (2019). Mistse "Metodyky formuvannia movlennievoї kompetentsii doshkilnykiv" u pidhotovtsi maibutnykh vykhovateliv [Place "Methods of formation of speech competence of preschoolers" in the preparation of future educators]. *Current problems and prospects of preschool education in the modern educational space: Coll. Scientific method. works* Zhytomyr, pp. 10–12. [in Ukrainian].
9. Ivanova, V.P. & Malyshevska, V.O. (2017). Dydaktychni ihry v lohopedychnii roboti [Didactic games in speech therapy]. *Suchasni problemy lohopedii ta reabilitatsii : materialy VI Vseukrainskoi zaochnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, (14 kvitnia 2017 r., m. Sumy)* – Proceedings of the VI All-Ukrainian Correspondence Scientific and Practical Conference, (April 14, 2017, Sumy). Sumy State Pedagogical University. AS Makarenko. Sumy, pp. 67–71. [in Ukrainian].
10. Iliana, V.M. (2015). Osoblyvosti orhanizatsii korektsiinoї roboty vchytelia-lohopedy z rozvytku fonematychnykh protsesiv u ditei molodshoho shkilnoho viku z tiazhkymy porushenniamy movlennia [Peculiarities of organization of correctional work of a speech therapist on the development of phonemic processes in young children with severe speech disorders]. *Special child: training and upbringing*, No. 2 (74), pp. 45–52. [in Ukrainian].
11. Kalmykova, L.O. (2017). Perspektyvnist i nastupnist v navchanni movy y rozvytku movlennia ditei doshkilnoho i molodshoho shkilnoho viku : psykhohivistychnyi i linhvistychnyi vymiry: navch – metod. Posib [Perspective and continuity in the teaching of language and development of speech of preschool and primary school age: psycholinguistic and linguistic dimensions: teaching – method. the tool]. Kyiv, 448 p. [in Ukrainian].
12. Kovshar, O. (2011). Orhanizatsiia movlennievotvorchoi diialnosti yak zasib rozvytku osobystosti doshkilnyka [Organization of speech creative activity as a means of development of a preschooler personality]. *Pedagogy of higher and secondary school: Coll. Sciences. works*. Kryvyi Rih, Vol. 33. pp. 493–497. [in Ukrainian].
13. Kosenchuk, O.H. (2021). Formuvannia kompetentnosti dytyny: nastupnist doshkilnoi ta pochatkovoї osvity [Formation of child competences: continuity of preschool and primary education]. *Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*. No. 3(2). pp. 1–6. [in Ukrainian].
14. Lavrenko, S.O. (2019). Nastupnist doshkilnoi ta pochatkovoї osvity u vymirakh sohodennia: zdobutky ta perspektyvy [Continuity of preschool and primary education in the dimensions of today: achievements and prospects]. *Innovative pedagogy*. Issue. 16. Vol. 2. pp. 23–26. [in Ukrainian].
15. Martynenko, I.V. (2014). Problema komunikatyvno-movlennievoho rozvytku ditei doshkilnoho viku z systemnymy movlennievymy porushenniamy [Problem of communicative and speech development of preschool children with systemic speech disorders]. *Scientific journal of M.P. Drahomanov NPU. Series 19: Correctional pedagogy and special psychology*. pp. 342–348.

Стаття надійшла до редакції 21.07.2025

“Хто навчає інших, той навчається сам”.

Сенека
давньоримський філософ

“Здобувати знання – значить відкривати у собі людину”.

Іван Франко
видатний український поет

“Система навчання повинна пристосовуватися до учня, але виховувати в ньому здатність пристосовуватися до життя”.

Жан Піаже
швейцарський психолог, філософ

